

z: Kein Kernkraftwerk in Zwentendorf, 30 Jahre danach, S. 84/85

(Žádná atomová elektrárna v Zwentendorfu, 30 let poté), s. 84/85

Hannes Augustin

Žáci z okresu Ried im Innkreis proti atomové elektrárně

Non scholae, sed vitae discimus. - Pro život, ne pro školu se učíme. (Seneca, citát - pozn. překl.)

Začalo to pódiovou diskusí. Při vyučování. Sedmá třída gymnázia. Školní rok 1976/1977. Docela neobvykle pro tehdejší vyučovací praxi nechal profesor chemie Lothar Bodingbauer z Altheimu v Horním Rakousku vystoupit několik svých žáků ve státním gymnáziu Ried v okrese Inn – více méně dobrovolně – jako řečníky „pro“ a „proti“ v jedné pódiové diskusi. Zbývající žáci třídy tvořili publikum.

Vybraní diskutující obdrželi o něco dříve několik informací, které tehdy existovaly ohledně „pro“ respektive „proti“ atomové energii, aby se seznámili s tématem.

z: Kein Kernkraftwerk in Zwentendorf, 30 Jahre danach, S. 84/85

Hannes Augustin

Schüler aus Ried im Innkreis gegen AKW

Non scholae, sed vitae discimus. – Nicht für die Schule, für das Leben lernen wir.

Es begann mit einer Podiumsdiskussion. Im Unterricht. Siebente Klasse Gymnasium. Schuljahr 1976/77. Recht ungewöhnlich für die damalige Unterrichtspraxis ließ der Chemieprofessor Lothar Bodingbauer aus Altheim, Oberösterreich, einige seiner Schüler im Bundesgymnasium Ried im Innkreis – mehr oder weniger freiwillig – als Pro- und Kontra-Redner in einer Podiumsdiskussion auftreten. Die restlichen Schüler der Klasse gaben das Publikum ab.

Die ausgewählten Diskutanten waren etliche Zeit zuvor zwecks Einarbeitung in die Thematik mit wenigen damals verfügbaren Informationen für beziehungsweise gegen Atomenergie versorgt worden.

Výsledkem srdnatě vedené diskuse, nebylo, pokud si vzpomínám, žádné jednoznačné vítězství ani „pro“ ani „proti“, zůstala však řada otázek nezodpovězená.

A při mnoha pozdějších, „řádných“ veřejných diskusních akcích s energetiky, politiky a vědci nebylo také méně neobjasněných otázek (např. ke skladování jaderného odpadu, k riziku radioaktivity, k nebezpečí havárií...), spíše více a stále více!

Školní pódiovou diskusí bylo v každém případě téma Zwentendorf u mne a několika mých kolegů zažehnuto.

Raději dnes aktivní...

Z mé strany následoval příspěvek ve školních novinách „Mülleimer“ (Nádoba na odpadky) s titulkem: „Lieber heute aktiv als morgen radioaktiv“ (Raději dnes aktivní, než zítra radioaktivní). Zde je úvodní pasáž textu:

„Spor o jaderné elektrárny v Rakousku se stává stále aktuálnější, protože má jedna být uvedena do provozu ve Zwentendorfu, další ve Steinu – Sankt Pantaleon je ve výstavbě a třetí se plánuje v Bogenhofenu v okrese Braunau.

Wenngleich es bei der beherzt geführten Diskussion meiner Erinnerung nach keinen eindeutigen Sieg weder der Pro- noch der Kontra-Redner gab, blieb eine Reihe von Fragen offen.

Und bei vielen späteren, „richtigen“, sprich öffentlichen Diskussionsveranstaltungen mit Energiewirtschaftlern, Politikern und Wissenschaftlern wurden die ungeklärten Fragen (z.b. zur Atommülllagerung, zum Strahlenrisiko, zu Unfallgefahren, ...) auch nicht weniger, sondern mehr und mehr!

Mit der schulischen Podiumsdiskussion war jedenfalls das Thema Zwentendorf bei mir und einigen Kollegen angezündet.

Lieber heute aktiv ...

Meinerseits folgte ein Beitrag in der Schülerzeitung „Mülleimer“ mit dem Titel:

„Lieber heute aktiv als morgen radioaktiv“. Hier die Einleitungspassage des Textes:

„Der Streit um Kernkraftwerke in Österreich wird immer aktueller, da eines in Zwentendorf in Betrieb genommen werden soll, ein weiteres in Stein-St. Pantaleon in Bau ist, und ein drittes in Bogenhofen im Braunauer Bezirk geplant ist.

Také my se chceme touto otázkou zabývat a diskutovat o ní...“

Nezůstalo ale jen u publikační činnosti, následovaly také jiné aktivity. Zvláště tři žáci naší třídy:

Christian Mayr (Taiskirchen), Herwig Peterlik (Waldzell) a já, Hannes Augustin (Mettmach), jsme se s kreativním profesorem výtvarné výchovy, Erichem Plettenbacherem (Tumeltsham), následně pokusili objasnit poznatky o nebezpečích atomové energie také spoluobčanům v letácích, dopisech čtenářů v novinách a akcemi.

Horká demonstrace

Účast na demonstraci proti atomové elektrárně Zwentendorf dne 12. června 1977 se měla stát jednou z nejvýznamnějších událostí pro můj život a pozdější angažovanost pro ochranu přírody a životního prostředí.

Na pozvání již v úvodu jmenovaného profesora chemie jsem s ním jel do Tullnu – soukromě, nutno připomenout – do výchozího bodu velké demonstrace. Odtud se jelo autobusy na pochod do Zwentendorfu. Poprvé účastní velké demonstrace jsme v tomto nesmírně horkém dni pochodovali nejprve s trochou stísněného

Auch wir wollen uns mit dieser Frage beschäftigen, und sie zur Diskussion stellen ...“

Es blieb aber nicht bei publizistischen Tätigkeiten, auch andere Aktivitäten folgten. Insbesondere drei Schüler unserer Klasse:

Christian Mayr (Taiskirchen), Herwig Peterlik (Waldzell) und ich, Hannes Augustin (Mettmach), versuchten in weiterer Folge gemeinsam mit dem kreativen Professor für Bildnerische Erziehung, Erich Plettenbacher (Tumeltsham), die Erkenntnisse über die Gefahren der Atomenergie auch den Mitbürgern z.B. via Flugblätter, Leserbriefe in Zeitungen und Veranstaltungen näher zu bringen.

Hitzige Demo

Die Teilnahme an der Demonstration gegen das AKW Zwentendorf am 12. Juni 1977 sollte eines der prägendsten Ereignisse für mein weiteres Leben und späteres Engagement für Natur- und Umweltschutz werden.

Auf Einladung des eingangs genannten Chemieprofessors fuhr ich mit ihm – privat wohl gemerkt – zum Ausgangspunkt der Großdemonstration nach Tulln. Von dort ging es mit Bustransfer zum Marsch nach Zwentendorf. Erstmals bei einer Großdemo dabei, marschierten wir an diesem unsäglich heißen Tag – vorerst mit etwas mulmigem Gefühl im Bauch, das sich aber bei der

pocitu kolem žaludku, který ale při dobré náladě, připomnající lidovou veselici, mezi mnoha stejně smýšlejícími cestou od obce Zwentendorf k území jaderné elektrárny rychle zmizel. V průběhu celé akce se přitom z megafonů a nakonec z mnoha hrdel skandovala různá hesla, například „Kdo se nebrání, nežije správně“.

Zdalo se, že zwentendorfské obyvatelstvo dění ve své obci a velké množství účastníků vzalo na vědomí sice poklidně, ale přece jenom s jistým údivem. Někteří přihlížející zvědavci přátelsky poskytovali kolemjdoucím v průvodu a pro velké horko po vodě toužícím demonstrantům ochlazení vodou z konví na zalévání nebo zahradních hadic.

Při pozdějších protiatomových demonstracích, např. ve Wackersdorfu, měli být demonstranti také poléváni vodou, to ale v tom případě ze strany policie a s věru méně přátelským úmyslem a většinou při nižších venkovních teplotách – z vodních děl! V každém případě to v přeneseném významu také ještě „žhavě“ probíhalo při mnoha pozdějších manifestacích, kterých jsem se zúčastnil – třeba proti zařízení na přepracování vyhořelého jaderného paliva ve Wackersdorfu nebo proti jaderné

Volksfeststimmung unter vielen Gleichgesinnten rasch verflüchtigte – von der Ortschaft Zwentendorf zum Kraftwerksgelände.

Dabei wurden aus Megafonen und schließlich vielen Kehlen allerlei Sprüche skandiert, beispielsweise: „Wer sich nicht wehrt, lebt verkehrt“.

Die Zwentendorfer Bevölkerung schien das Geschehen in ihrem Ort und die große Menge an Teilnehmern zwar gelassen, aber doch mit gewissem Erstaunen zur Kenntnis zu nehmen. Manche Straßenanrainer gewährten den an ihren Häusern vorbeiziehenden und ob der großen Hitze nach Wasser lechzenden Demonstranten freundlich Abkühlung mit Wasser aus Gießkannen oder Gartenschläuchen.

Bei späteren Anti-Atom-Demonstrationen z.B. Wackersdorf, sollte ebenfalls Wasser an die Demonstranten verabreicht werden, dies aber dann von Seiten der Polizei in einer weniger freundlichen Absicht und bei meist kühleren Temperaturen – aus Wasserwerfern! Jedenfalls sollte es aber bei manch späterer Kundgebung, an der ich teilnahm – etwa gegen die bayerische Wiederaufbereitungsanlage WAA Wackersdorf oder das tschechische AKW Temelín, ebenso wie bei den Besetzungen im Reichraminger Hintergebirge oder in der eiskalten Hainburger Au – im übertragenen Sinn auch noch „heiß“ hergehen. (An

elektrárně Temelín, podobně jako při obléhání v pohoří Reichraminger Hintergebirge nebo v ledově studené nivě Hainburger. (V obou posledně jmenovaných lokalitách bylo plánováno obětovat původní přírodu, určenou pro vědecké účely, pozn. B.R.)

Tehdy ve Zwentendorfu jsem byl uchvácen nikdy nekončícím průvodem demonstrantů, který se teprve mimo vesnici na okresní silnici směrem k atomové elektrárně ukázal v celé své délce. Naprosto pokojný průvod demonstrantů vedl až k území atomové elektrárny ohraničenému plotem, který mne měl později ještě vícekrát přilákat k návratu.

Čumilové u atomové elektrárny a zařízení na přepracování vyhořelého jaderného paliva

Plot zjevně chránící atomovou elektrárnu před námi občany mi tehdy ve Zwentendorfu připadal masivní, ex post je to nutné relativizovat, protože s pouhým domácím řemeslnickým nářadím (quod erat demonstrandum-což mělo být dokázáno – pozn. překl.) by ho bylo bývalo možné snadno překonat.

V každém případě žádné srovnání se skutečně masivně vystavěným plotem kolem staveniště pozdějších atomových zařízení, třeba zařízení na přepracování

beiden letzteren Orten war geplant, ursprüngliche Natur für Wasserkraftwerke zu opfern, Anm.B.R.)

Damals in Zwentendorf war ich überwältigt von dem nicht enden wollenden Zug der Demonstranten, der erst außerhalb der Ortschaft auf der Landstraße hin zum AKW in seiner vollen Länge sichtbar wurde. Der gänzlich friedliche Demonstrationszug führte bis zum Gelände des AKW, das mit einem Zaun, der mich später mehrmals zur Wiederkehr reizen sollte, umgrenzt war.

Zaungäste bei AKW und WAA

Der Zaun um das – offenbar vor uns Bürgern – zu sichernde Atomkraftwerk erschien mir damals in Zwentendorf massiv, im Nachhinein betrachtet ist das zu relativieren, da er mit bloßem Heimwerker-Werkzeug (quod erat demonstrandum!) leicht durchdrungen hätte werden können.

Kein Vergleich jedenfalls mit dem tatsächlich massiv ausgestalteten Bauzaun späterer Atomanlagen, etwa der Wiederaufbereitungsanlage Wackersdorf, die zwar laut

vyhořelého jaderného paliva v Wackersdorfu, které by sice podle někdejšího předsedy bavorské vlády Franze Josefa Strauße bývalo bylo tak bezpečné „jako továrna na výrobu paprsků jízdních kol“. Jaký technický pokrok tedy také v pouhé technologii stavby plotů!

Zmíněný staveništní plot ve Wackersdorfu se stal pak dokonce symbolem odporu.

Protiatomoví aktivisté ze Salcburku – mezi nimi jako hnací síla Richard Hörl – rekonstruovali jeden kus tohoto ohrazení staveniště už v 80. letech 20. století jako symbol odporu a postavili jej ve staré části Salcburku, stejně jako uprostřed dálnice u Walsbergeru.

Později, v roce 2000, byl postaven umělecky ztvárněný „plot úrazu“ (nejen) na památku na nasazení salcburských občanek a občanů proti zařízení na přepracování vyhořelého jaderného paliva ve Wackersdorfu – povolený, potažmo postavený dokonce s podporou salcburské městské politiky.

Tento památník zařízení na přepracování vyhořelého jaderného paliva lze stále ještě ve městě Salcburk obdivovat na prominentním místě mezi rohem náměstí Mozartplatz a ulicí Mozartsteg.

ehemaligem bayerischen Ministerpräsidenten Franz Josef Strauß so ungefährlich „wie eine Fahrradspeichenfabrik“ geworden wäre.

Welch ein technischer Fortschritt also auch in der bloßen Zaunbau-Technologie!

Besagter Bauzaun von Wackersdorf wurde letztlich sogar zu einem Symbol des Widerstandes. Salzburger Anti-Atom-Aktivisten – darunter als treibende Kraft Richard Hörl – haben ein nachgebautes Stück dieses Bauzauns bereits in den 1980er-Jahren als Widerstandssymbol verwendet und dieses in der Altstadt von Salzburg ebenso wie mitten auf der Fahrbahn der Autobahn am Walsberg zur Aufstellung gebracht.

Später, im Jahr 2000, wurde ein künstlerisch gestalteter „Zaun des Anstoßes“ (nicht nur) zur Erinnerung an den Einsatz von Salzburger Bürgerinnen und Bürgern gegen die WAA Wackersdorf – geduldet bzw. sogar mit Unterstützung der Salzburger Stadtpolitik – aufgestellt.

Dieses WAA-Denkmal ist nach wie vor in der Stadt Salzburg an prominenter Stelle zwischen Ecke Mozartplatz und Mozartsteg zu bestaunen.

Pracovní skupina Atomová energie Ried im Innkreis se aktivizuje v regionu Innviertel

Zpátky do roku 1977, do Zwentendorfu. Tam byla probuzena „chuť demonstrovat“. Bylo pak takřka samozřejmé, že příští velkou manifestaci, která se bude konat na den státního svátku 26. října 1977 ve Vídni, je třeba také propagovat, aby měla velkou účast.

A to už společně s celým zájezdovým autobusem plným účastníků z Innviertelu a s nezbytnými, vlastnoručně vytvořenými transparenty. Odpor se stal profesionálnějším. Mezitím byl po navázání kontaktu s již déle společensko-politicky aktivními představiteli „Demokratické iniciativy“ v Schärdingu – shora uvedenými žáky a učiteli – neformálně založena pracovní skupina „Atomová energie“ (později: und Umwelt/a životní prostředí) Ried i. I. Tato pracovní skupina organizovala týdenní schůzky. Občas více než 20 zúčastněných pracujících bez nároku na odměnu (ti všichni by si zasloužili zde jmenovat) a někteří další sympatizanti měli k dispozici již značně širokou síť spojenců na mnoha místech okresu.

V centru Riedu si troufl jeden

Arbeitskreis Atomkraft Ried im Innkreis wird im Innviertel aktiv

Zurück ins Jahr 1977, nach Zwentendorf. Dort wurde die „Demolust“ geweckt. Daraufhin war es quasi selbstverständlich, dass die nächste große Kundgebung am Nationalfeiertag, dem 26. Oktober 1977, in Wien auch beworben und besucht werden musste.

Und dies schon gemeinsam mit einem ganzen Reisebus voll Innviertler TeilnehmerInnen und ausgestattet mit den für nötig erachteten, selbst gestalteten Transparenten. Der Widerstand wurde professioneller. Inzwischen war nach einer Kontaktaufnahme mit den schon etwas länger gesellschaftspolitisch aktiven VertreterInnen der „Demokratischen Initiative“ in Schärding – von den oben genannten Schülern und Lehrern – der Arbeitskreis Atomkraft (später: und Umwelt) Ried i.I.“ formlos gegründet worden. Dieser Arbeitskreis hielt wöchentliche Treffen ab. Die zweitweise mehr als 20 ehrenamtlich Mitwirkenden (die alle verdienen würden, hier namentlich genannt zu werden) und etliche weitere SympathisantInnen verfügen schon über ein beachtlich weites Netz an Verbündeten in vielen Orten des Bezirkes.

Im Zentrum von Ried wagte es ein

oděvní obchod, "Shop 13", fungovat jako kontaktní adresa odpůrců atomu. Až do lidového hlasování se vytvořila celá řada dalších skupin v Innviertelu, s nimiž jsme byli jako pracovní skupina "Atomová energie - Ried" alespoň čas od času ve spojení.

Důležité pro nás v Innviertelu bylo, mít případně za účelem výměny informací také kontakty do Salcburku, např. na "Akci Životní Prostředí" a na organizaci IÖAG (Iniciativa rakouských odpůrců atomových elektráren - pozn.překl.) kolem Heinze Stockingera, do Linze (Friedrich Witzany, Dr. Tisserand) a také na aktivisty v jihoněmeckém prostoru, např. na Občanskou iniciativu proti atomové elektrárně Pleinting.

(Ne)dobrovolné kontakty se strážci zákona

Vstup do role aktivisty byl spojen s leckterými poučnými zkušenostmi. Už při pouhém rozdávání letáků se daly poznat tenké hranice občanských práv: Zatímco tehdy v Riedu im Innkreis směla být komerční reklama bez námitek umístěna na předních sklech aut, bylo to u letáků informujících o atomové energii jinak. Byly považovány za „pochybné. Místní policie používala prostě jiný metr.

Kleidergeschäft, der „Shop 13“, als Kontaktadresse der AtomgegnerInnen zu fungieren. Bis zur Volksabstimmung bildete sich eine ganze Reihe weiterer Gruppen im Innviertel, mit denen wir vom „Arbeitskreis Atomkraft Ried“ zumindest zweitweise in Verbindung standen.

Wichtig war uns, im Innviertel zwecks Informationsaustausch auch fallweise Kontakte nach Salzburg z.B. zur „Aktion Umwelt“ und zur IÖAG (Initiative österreichischer AKW-Gegner rund um Heinz Stockinger), nach Linz (Friedrich Witzany, Dr. Tisserand) und auch zu Aktivisten im süddeutschen Raum, z.B. der Bürgerinitiative gegen das AKW Pleinting zu haben.

(Un)freiwillige Kontakte mit Gesetzeshütern

Der Einstieg in die Aktivistenrolle war mit manch lehrreicher Erfahrung verbunden. Schon beim bloßen Verteilen von Flugblättern konnten die engen Grenzen der Bürgerrechte erkannt werden: Während damals in Ried im Innkreis kommerzielle Werbung auf Windschutzscheiben von Autos klaglos verteilt werden durfte, war dies bei den als „dubios“ erachteten Flugblättern, die über Atomenergie informierten, ortspolizeilich anders geregelt.

Jeden kolega byl proto přímo od rozdávání letáků předvolán na četnickou stanici. Setkání s exekutivou se ale měla stát v následujících létech jakousi rutinou. V době před zwentendorfským hlasováním a ještě dlouhá léta potom bylo mnoho (ne)dobrovolných kontaktů s četnictvem a policií (dokonce státní policií), které - ilegálně - sbíraly údaje pro spisy ministerstva vnitra o „neukázněných“ občanech.

Je třeba ale také vyzdvihnout, že se vztah se státními strážci v průběhu let (většinou) stal méně napjatým a zčásti dokonce přátelským.

Vždyť jsme se už znali osobně z četných vystoupení, setkání a rozhovorů.

Nálepkování: levicově/pravicově radikální a politika falešných slibů

Od spíše politicky naivních spoluobčanů jsme dostávali my aktivisté při veřejných vystoupeních často atributy, které sahaly od levicových radikálů po pravicové radikály a také další nelichotivá označení. Tyto ve velké většině nepřípadné kategorizace však beztak sotva někoho trápily. Aktivisty ale neodrazovalo ani nesouhlasné pokřikování odpurců u informačních stánků a při demonstracích (jsou někdy slyšet

Ein Kollege wurde deshalb vom Flugzettelverteilen gleich zum Gendarmerieposten beordert. Begegnungen mit der Exekutive sollten aber in den Folgejahren quasi zur Routine werden. So gab es in der Zeit vor der Zwentendorf-Volksabstimmung und lange Jahre danach vielerlei (un)freiwillige Kontakte mit Gendarmerie und Polizei (bis hin zur Stapo), die – illegal – Daten für die Akten des Innenministeriums über die „aufmüpfigen“ Bürger sammelten.

Es sei aber auch hervorgehoben, dass das Verhältnis mit den Staatshütern im Laufe der Jahre (meist) weniger angespannt und z.T. sogar freundschaftlich wurde; man kannte sich ja inzwischen persönlich von zahlreichen Auftritten, Begegnungen und Gesprächen.

Links/rechts-radikal und ein X für ein U

Von – politisch eher naiven – MitbürgerInnen erhielten wir AktivistInnen bei öffentlichen Auftritten des Öfteren Attribute, die von linksradikal bis zu rechtsradikal und sonstigen nicht schmeichelhaften Bezeichnungen reichten. Diese weitgehend unzutreffenden Kategorisierungen bekümmerten aber ohnehin kaum jemanden. Die AktivistInnen ließen sich aber auch nicht durch Zurufe bei Infoständen und Demos hemmen (die gelegentlich auch heutzutage noch zu hören sind): "Geht's lieber was

ještě dnes): „Jděte radši něco dělat!“

Faktem je, že zvláště měsíce před hlasováním o Zwentendorfu vyžadovaly intenzivní, denní i noční nasazení.

V neposlední řadě bylo nutno také najít a využít atraktivní laciná stanoviště pro plakáty. Jestli to shora uvedení křiklouni považovali za práci, „o tom žádná“.

Zatímco v průběhu sporů kolem atomové energie náš protestní duch proti provozovatelům atomové elektrárny (energetické hospodářství, průmysl, odbory...) rostl, klesala na druhé straně důvěryhodnost politiků a politických stran. Komu je stále něco namlouváno, ten si také rozmyslí – doufejme! – koho bude volit, nebo zda vůbec k volbám a hlasováním ještě půjde.

Sice vytoužený, ale nakonec přece neočekávaný pozitivní výsledek referenda proti Zwentendorfu posílil sebevědomí ve vlastní a společné síly. Společně s mnoha stejně smýšlejícími se tedy podařilo dosáhnout takřka nemožného, přinejmenším málo pravděpodobného.

Aktivita se „stejně smýšlejícími“, kteří se při bližším pozorování jeví jako vůbec ne ve všem tak stejně

arbeiten!“.

Faktum ist, dass insbesondere die Monate vor der Zwentendorf-Abstimmung eines intensiveren, täglichen und nächtlichen Einsatzes bedurften – es mussten schließlich auch attraktive, billige Plakatstandorte ausfindig gemacht und bedient werden. Ob die oben erwähnten Zurufer dies als „arbeiten“ gelten ließen, sei dahingestellt.

Während im Zuge der Auseinandersetzung um die Atomkraft unser Widerstandsgeist gegen die AKW-Betreiber (E-Wirtschaft, Industrie, Gewerkschaft, ...) wuchs, sank andererseits die Glaubwürdigkeit von Politikern und Parteien. Wem ständig ein für ein U vorgemacht wurde/wird, der überlegt sich – hoffentlich! – auch, wo oder ob er überhaupt bei Wahlen und Abstimmungen noch ein X hinmacht.

Das zwar erhoffte, aber letztlich doch unerwartete positive Abstimmungsergebnis gegen Zwentendorf stärkte das Selbstvertrauen in die eigenen und gemeinsamen Kräfte; zusammen mit vielen Gleichgesinnten konnte also schier Unmögliches, zumindest Unwahrscheinliches erreicht werden.

Die Aktivitäten mit „Gleichgesinnten“, die sich bei näherer Betrachtung vielleicht auch als gar nicht in allem so gleichgesinnt herausstellten, förderten aber auf jeden Fall die

smýšlející, každopádně podporovaly akceptaci, respektive toleranci vůči jiným názorům.

Všelijaký odpor v zemi ...

Vzápětí po úspěchu hlasování se 11.-12. listopadu 1978 v Grazu konalo „setkání alternativ“:

Sešel se tam rozmanitý dav lidí, aby se poradil o budoucích strategiích. Tam se už podle mne konkretizovalo také vytvoření „ekologických politických stran“ – nazývám je jednoduše tak –, jednak levicové „zelené alternativní“, jednak konzervativní strana „Vereinte Grüne Österreichs/Spojení zelení Rakouska“ (VGÖ) a různé komunální nezávislé iniciativy.

Sešla se tam ale také celá řada individualistů, kteří se nadále věnovali tématům energie, rozvojové pomoci, zemím třetího světa, sociálním otázkám, životnímu prostředí, přírodě atd., aniž by vstoupili do stávajících nebo nových politických struktur.

Zvláště s těmito individualisty a „protestními bojovníky“ z řad někdejších odpůrců atomové elektrárny Zwentendorf se cítím být osobně svázan.

S mnohými z nich zůstaly po desetiletí zachovány dobré vztahy. Zwentendorf a později Hainburg

Akzeptanz bzw. Toleranz gegenüber anderen Meinungen.

Allerhand Widerstand im Land ...

Im Gefolge des Abstimmungserfolges wurde ein „Alternativentreffen“ am 11.-12. November 1978 in Graz abgehalten: Ein bunter Haufen von Menschen begegnete sich dort, um über die zukünftigen Strategien zu beraten.

Dort konkretisierte sich meines Erachtens auch bereits die Bildung von „Ökoparteien“ – ich nenn' sie einmal so -, einerseits die Grün-Alternativen, andererseits die konservativen Vereinten Grünen und Bürgerlisten.

Es versammelten sich dort aber auch eine ganze Reihe von Individualisten, die sich weiterhin den Themen Energie, Entwicklungshilfe, Dritte Welt, Soziales, Umwelt, Natur u.a.m. widmeten, ohne sich in bestehende oder neue Parteistrukturen zu begeben.

Insbesondere diese Individualisten und „Widerstandskämpfern“ aus den Reihen der ehemaligen Anti-AKW-Zwentendorf-Aktivisten fühle ich mich persönlich verbunden.

Zu vielen von ihnen sind über Jahrzehnte gute Kontakte erhalten geblieben. Zwentendorf und später Hainburg haben Österreich und die

změnily Rakousko a politickou kulturu země – z dnešního pohledu ale ne dost důkladně. První (Zwentendorf) byl bezpochyby milníkem v debatě o energii a životním prostředí, druhý (Hainburg) navíc obratem v diskusi o ochraně přírody, obojí má ale neocenitelný význam pro vytváření civilní a občanské společnosti v naší zemi, která při bližším pozorování je stále ještě v plenkách.

Na závěr jedno (lehce modifikované) motto, často užívané při protiatomových demonstracích. Téměř jsem v pokušení říci „školní moudrost“, protože jsem se přece jen přes školní vyučování (viz shora) dostal k demonstraci proti Zwentendorfu:

„Braňte se, protestujte, (nejen) proti jádru v našem Rakousku...“

Překlad do češtiny: Hana Jílková, Lednice, spolupráce Helga Grimmová, Třeboň, Bernhard Riepl, Kaplice

politische Kultur des Landes verändert – aus heutiger Sicht aber nicht nachhaltig genug.

Ersteres war unzweifelhaft ein Meilenstein in der Energie- und Umweltdebatte, Hainburg zudem ein Wendepunkt in der Naturschutzdiskussion; beides ist von unschätzbarem Wert für den Ausbau der Zivil- oder Bürgergesellschaft in unserem Land, die bei genauerer Betrachtung noch immer in den Kinderschuhen steckt.

Zum Schluss eine bei Anti-AKW-Kundgebungen häufig verwendete, (leicht modifizierte) Parole, fast bin ich versucht zu sagen „eine Schulweisheit“, da ich ja doch über den Schulunterricht (siehe oben) zur Zwentendorf-Demo gelangte:

„Wehrt Euch, leistet Widerstand, (nicht nur) gegen Atomkraftwerke im Land ...“